

Amanita virosa, een zeer giftige, grauwwitte soort, door Oudemans opgegeven van 1882 Rijenburg, 1890 Wiesel, en 1891 bij Soeren, daarna door den Heer Joh. Ruys in 't jaar 1912 te Haarlem gevonden, werd mij in Juli toegezonden door den Heer Hugo Nolthenius te De Bildt; ook was zij, van onbekende herkomst, aanwezig in September op de tentoonstelling te 's-Gravenhage.

Amanita verna, even giftig en even zeldzaam als *virosa*, kwam op 2 verschillende plaatsen voor. Op den 25^{en} Juli werd zij op een Excursie te Vogelenzang staande vlak naast een champignon (*Psalliota arvensis*) in 't gras, als zoodanig geplukt en aangeboden aan iemand, die champignons verzamelde voor een maaltje. De gelijkenis was dan ook ééns zoo groot, als van de champignon met de Knolzwam of *Amanita phalloides*. Men zij dus op zijn hoede!

Nog een heel bijzondere *Amanita*, welke niet met zekerheid kon worden thuisgebracht, ontving ik begin Augustus uit Ede.

Ook de *Lepiota*'s gaven vreugde. Van de zoo fraaie, zeldzame, *L. lenticularis* werden dit jaar 4 nieuwe vindplaatsen ontdekt, o. a. niet alleen van uit onze duinstreek, waar zij tot nog toe, behalve bij Zwolle, uitsluitend voorkwam, doch ook uit Hilversum en Bussum. *Lepiota excoriata* minder zeldzaam dan de vorige maar toch verre van algemeen, werd mij toegestuurd van den Plasmolen, terwijl ik haar zelf bij massa's vond op den dijk bij den Steenen Baak te Brielle.

Een zeldzame melkzwam onzer duinstreken, *Lactarius scrobiculatus*, een pracht ding, met dikke, grove franje aan den rand van den hoed en diepe putten in den steel, werd in de duinen van Castricum ingerekend en op 't Herbarium geconserveerd. Oudemans geeft haar op van Driebergen, terwijl Thijssse haar eenige jaren geleden in de Bloemendaalsche duinen heeft gevonden. Deze zwam heeft een dubbelgangster die zeer veel op haar gelijkt, echter de dikke franje en de putjes mist en nu is het zeer merkwaardig dat ook deze dubbelgangster: *L. insulsus*, dit jaar in ons geheele land optrad, terwijl ik haar b.v. voor dezen nog nooit in mijn omgeving gevonden had.

CATH. COOL.

Wordt vervolgd.

MOBILISATIE-HERINNERINGEN.

HET is een zonderlinge gewaarwording zoo midden uit je arbeid in een groote stad, midden uit je kalm, genoegelijk leven van iederen dag weggehaald te worden en ruim anderhalf jaar lang weggestopt te worden aan den rand van den Biesbosch, midden in een vlakken polder, waar de spreeuwen in groote vluchten de weilanden afzoeken naar wormen, waar de reiger met breeden wiekslag voortzeilt en 's avonds de Kievit nog laat zijn schreeuw laat hooren om 's nachts afgelost te worden door den uil, die zijn eentonig »mieuw-mieuw« tot vervelens toe herhaalt. In zoo'n tijd is het een geluk als je wat voelt voor de natuur, als je niet als een blinde door de wereld gaat, doch oog en oor hebt voor alles wat er leeft en leeft en strijdt in veld en bosch. Het leven in onze stellingen is over het algemeen zoo saai, zoo vreeselijk

saai, dat men al z'n innerlijke kracht noodig heeft om er niet onder te raken, om niet neer te zinken in dat apathisch geestelijk niets doen, waaraan zoo velen ten offer vallen. Zoo dag aan dag hetzelfde geestdoodende werk, loopgraven maken, prikkeldraad-versperringen aanleggen en dat met een troep, bestaande uit de meest heterogene bestanddeelen, die slechts daarin overstemmen, dat zij het liefst zoo min mogelijk uitrichten, het moeten sterke naturen zijn, die dan hun geestkracht bewaren en met frisschen moed iederen dag opnieuw hun dagtaak aanyangen. In zulk een tijd leert men het eerst recht waardeeren, dat men wat weet van het intieme leven van dier en plant. Zelfs in den meest doodschen polder, langs de eindeloos rechte grintwegen, door het vlakke land valt er dan nog iets op te merken. Een roofvogel, die met snel bliksemsnel zich op geringe hoogte in evenwicht houdt, twee, drie minuten lang, om dan bliksemsnel neer te schieten op zijn prooi een argeloos veldmuisje, een sloot met slanke Hottoma's, de elegante waterbloem onzer polders, een nestje van een stekelbaarsje in een hoekje van de gracht, die bij het opwerpen eener borstwering is ontstaan, een weiland geel van de boterbloemen of paars van de pinksterbloemen, een boomgaard met roodwangige appels, het doet er niet toe, hij die oog heeft voor de natuur, ziet altijd wel iets, dat zijn aandacht trekt, dat zijn gedachten afleidt en hem door de vervelende uren heen helpt. En dan is er nog een groote factor, die ons in dergelijke moeielijke tijden helpt, dat is het aanpassingsvermogen van den mensch, waardoor hij ten slotte went aan het liggen op stroo in een boerenschuur, aan het bruine brood met margarine, aan het loopen op klompen in klei, die kleeft als stopverf, het aanpassingsvermogen, de beste onzer eigenschappen, dat ons ten slotte zelfs met weemoed terug doet denken aan de eindelooze ruimte van het vlakke polderland, waar de zon zoo heet kon stralen en de Oostenwind zoo fel kon blazen, waar de wolken grillige schaduwen tooveren op de weilanden, of de mist alle vormen vervaagt en wegdoezelt. Ja, mooi is het, ons vlakke Hollandsche polderland, maar van een schoonheid, een bekoring, die niet hij eerste kennismaking treft. Nimmer vergeet men ze, die wandelingen in de heerlijke zomeravonden langs de verlaten polderwegen. Wuivende graanvelden, weiden met herkauwend vee, wegen omzoomd met peppels en wilgen en verder grienden en nogmaals grienden, hier en daar een slapend boerenhuisje, zoo is de eerste indruk. Tergend lang en smal en eenzaam strekt de grintweg zich voor ons uit. Van de stille vlakke velden dringt geen gerucht tot ons door behalve nu en dan de schreeuw van een kievit, het geloei van een koe, uit de grienden alleen klinkt lawaai van de honderden vogels, die daar onder groot misbaar een slaappleats zoeken. Men gaat verder in den vredigen avond en het is alsof er een groote rust over ons komt. Boven het polderland welft zich de hemel met de wolken, die de zinkende zon omzoomt met goud en zilver, in het Westen laait de zonnebrand voor het laatst op met vlammen van rood en geel, met stralen, die geluidloos uitschieten naar links en rechts en omhoog. In lange wegen, alle heenwijzend naar het punt waar de zon onder den horizon is verdwenen, schijnen de wolken medegesleept te worden op de zonnebaan. Uit het Oosten komt de duisternis aangekropen, boven de sloten en boven de weilanden hangt laag de dauw omhullend het vee dat stil te herkauwen ligt en in den vredigen avond klinkt de roep van den eenzamen reiger, die terugkeert naar 't nest. Niemand is er te zien op den weg voor ons uit, we zijn alleen, alleen met de natuur. In de slooten langs den weg bloeit de slanke Hottonia en de bescheiden waterboterbloem, in de verte doemt een oud vierkant dorpstorentje op, te midden van een boomgroep, die het vertrouwelijk omringt, meer naar rechts teekent het silhouet van een hooge molen zich af tegen de lucht en de roode en blauwe pannendaken, de grauwe rietdaken der schuren tusschen de boomgaarden geven aan tot hoever het dorpje daar in de verte zich uitstrekt. Eén teleurstelling levert het polderland op, althans de streek om den Biesbosch. De plantenrijkdom is er zeer gering. Wie meenen mocht in een dergelijk afgelegen gebied iets heel bijzonders aan te treffen, zal er te vergeefs naar uitkijken. Sinds de boeren er op uit zijn het graszaad zoo zuiver mogelijk te koop, groeit er in de weiden weinig meer dan boterbloem, madeliefje en pinksterbloem. De wegkanten leveren weinig anders op dan paardenbloem, *Anthriscus sylvestris* (toeters), wilde peen, weegbree en

dergelijk goedje. In de graanvelden de gewone planten, die nu eenmaal met 't koren in een soort symbiose leven. De grienden tenslotte, die aangelegd zijn op de laagste gronden, zijn al zeer arm aan planten. Wie meenen mocht, dat daar de orchideeën voor 't plukken staan, doet beter er geen natte voeten aan te wagen. Verder dan 't springzaad en 't welriekend viooltje hebben we het er niet gebracht.

Een terrein dat nog meer tegenvalt dan de polder, is de Biesbosch zelf. Komt men daar voor 't eerst per roeiboot in, dan waant men zich op exploratie in N. Guinea. Smalle watergangen openen zich door 't riet en wil men den omtrek eens verkennen, dan dient men tot de knieën door den modder te waden en in een knotwilg te klimmen, want de eindeloze rietvelden ontnemen alle uitzicht. Doch doordien het riet zoo absoluut als alleenheerscher optreedt, wordt alle andere plantengroei in sterke mate onderdrukt en zal men er tevergeefs de veelbelovende plekjes zoeken, die juist een dergelijke streek zou kunnen verbergen.

Den weelderigsten plantengroei vindt men ten slotte in de polderstooten. De boer mag ze iederen winter uitbaggeren, als 't al te erg wordt, mag hij ze zelfs uitgraven, 't helpt hem bitter weinig. Een stuk wortel, een afgestoken wortelstok, een brokje stengel blijft alleen in den modder zitten, die bovendien wemelt van zaden en winterknoppen. Zoo komt het dat de slooten iederen zomer weer dichtgegroeid zijn en dat het daar van de vroege lente tot den laatst herfst kleurt en geurt in weelderigen overloed. Forsche lisschen, dotterbloemen, kikkerbeet, de prachtige watergentiaan, de waterboterbloem met zijn duizenden bloempjes, in bredere vleeten soms de waterlelie en zeker de gele plomp, scheeren en valeriaan, blaartrekkende boterbloem en *Hottonia*, zwanebloem en pijlkruid, het staat er in schilderachtige wanorde door elkaar al naar den aard van den sloot en den tijd van 't jaar. Dat ook *Azolla* reeds tot hier is doorgedrongen en steeds meer veld wint, is nu niet zoo verblijdend. 's Winters is al deze zomerweelde verdwenen en blijven alleen de bruine pompstokken over, die zoo'n mooi effect maken in een forsche vaas. Uit de opgenoemde soorten blijkt reeds, dat men ook in de slooten slechts de gewone waterflora aantreft. Zeldzamer planten, b.v. *Blaasjeskruid*, om er slechts één te noemen, zoekt men er te vergeefs. Deze armoede, aan soorten is in hooge mate treffend en ten slotte vraagt men zich af of er een reden voor kan zijn. Zou deze soms gelegen zijn in den grond, een stugge zware klei, vaak ijzerhoudend en over 't algemeen weinig doorlaatbaar voor water? Of zouden de hooge waterstanden, die tot voor weinige jaren er ieder winter terugkeerden (eerst door het graven van de Bergsche Maas is dit verbeterd) er wellicht toe mede dragen? Zeker is, dat op den harden kleibodem de zaden geen gunstige gelegenheid vinden om te ontkiemen en men kan zich denken, dat minder geharde planten, die 's winters eenige maanden onder water komen te staan, een dergelijke kuur niet kunnen doorstaan. Langs de groote rivieren, die de streek, welke wij op het oog hebben, omringen, Maas, Merwede en Bergsche Maas, komen wel zeldzame planten voor, doch dit is langs onze rivieren een bekend verschijnsel. Een feit is het echter ook, dat de meeste dier »aankomelingen« na één jaar weer verdwenen zijn en slechts zeer zelden er een zich inburgert. Zou het te gewaagd zijn, te onderstellen, dat de rivier, die hen hier bracht, hen ook weer haalt, m.a.w., dat bij hooge rivierstanden de meeste dier vreemdelingen gedood worden?

Zooals wij reeds opmerkten zijn de Biesbosch en de naar het Oosten er bij aansluitende polders geen rijk jachtterrein of floristisch gebied. Doch gelukkig wordt daar minder op gelet. Niet in het verzamelen van meer of minder zeldzame planten moet de natuurliefde zich uiten, want dan leidt deze tot verarming van het landschap, neen het waarnemen van het gewone, alledaagsche, dat even goed het groote raadsel, dat wij Leven noemen, in zich draagt als de meest zeldzame plant, moet het doel zijn. En juist voor een dergelijk waarnemen is het polderland met zijn betrekkelijk weinig soorten maar zijn ongetelde legioenen van iedere soort het aangewezen studie-terrein. Gaat men uit van dit beginsel, dan levert een slootkant met duizenden lisschen, een weide met miljoenen pinksterbloemen, ja zelfs een eenvormig rietveld in den Biesbosch nog wel gelegenheid tot het doen van waarnemingen. Doch daarover spreken we nog wel eens een volgend maal.

PH. A. M.